

ไวยากรณ์ไทยเชิงสื่อสาร
การวิเคราะห์แนวภาษาศาสตร์หน้าที่นิยมเชิงแบบลักษณ์

เชมฤทัย บุญวรรณ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ชื่อหนังสือ	ไวยากรณ์ไทยเชิงสื่อสาร: การวิเคราะห์แนวภาษาศาสตร์ หน้าที่นิยมเชิงแบบลักษณ์
ผู้แต่ง	ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา
สำนักพิมพ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปีที่พิมพ์	2565
จำนวนหน้า	464 หน้า

หนังสือไวยากรณ์ไทยเชิงสื่อสาร : การวิเคราะห์แนวภาษาศาสตร์
หน้าที่นิยมเชิงแบบลักษณ์ ของอัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา เป็นตำรา
ไวยากรณ์ภาษาไทยที่มองภาษาไทยเชิงสื่อสาร และนำกรอบแนวคิด
ภาษาศาสตร์ปริชาน แนวหนึ่งคือไวยากรณ์หน้าที่เชิงแบบลักษณ์
(Functional-typological Grammar) ของ Talmy Givón (2001) เพื่อ
อธิบายภาษาไทย หนังสือเล่มนี้เป็นการมองภาษาที่พิจารณาหน้าที่
ในการสื่อสาร โดยเนื้อหาเสนอประเด็นต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับคำ หน่วยคำ
จนถึงการเกี่ยวความสัมพันธ์หรือการเชื่อมความสัมพันธ์ประโยค
ในสัมพันธ์สาร เมื่อเป็นเช่นนี้จะทำให้เข้าใจการเชื่อมโยงในแต่ละส่วนของ
ภาษาตามระดับ เนื้อหาในหนังสือแบ่งเป็น 14 บท ดังนี้

บทที่ 1 คำ หน่วยคำ และหมวดหมู่ไวยากรณ์ บทนี้อธิบายชนิดของ
คำโดยเชื่อมโยงกับอรรถลักษณะและวงความหมาย โดยหมวดหมู่ไวยากรณ์
ด้านเนื้อหา แบ่งชนิดของคำ เป็น 4 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำนาม
วิเศษณ์ คำกริยวิเศษณ์ ซึ่งคำแต่ละชนิดอธิบายตามลักษณะ
ทางอรรถศาสตร์ ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และลักษณะทางหน่วยคำ
ส่วนหมวดหมู่หน่วยคำหน้าที่ แบ่งเป็น 8 ชนิด ได้แก่ คำสรรพนาม
คำลักษณนาม คำบ่งกลุ่มนาม คำกริยาช่วย คำอุทาน ตัวบ่งตำแหน่ง: บุพบท
ตัวกำหนด 3 ประเภทตัวระบุเฉพาะ ตัวกำหนดไม่ใช่เฉพาะ และสรรพนาม
แสดงเจ้าของ และตัวเชื่อม วิธีการแบ่งชนิดของคำในภาษาไทยยังลักษณะ
เดิมอยู่ แต่มีการเชื่อมโยงวงความหมาย ความสัมพันธ์เชิงไวยากรณ์ และ
หน่วยคำที่เป็นตัวบ่งบอกหรือแสดงหน้าที่ใดในภาษา

บทที่ 2 ประโยคพื้นฐาน: โครงสร้างหน่วยนามร่วม บทนี้อธิบาย การวิเคราะห์ประโยค โดยมีการวิเคราะห์โครงสร้างวลีและแผนภูมิต้นไม้ตาม ระดับชั้น ประเภทของประโยคพื้นฐานในส่วนชนิดของกริยา ที่แบ่งเป็น สัมพันธกริยา กริยากรรมพื้นฐาน กริยากรรมพื้นฐาน กริยากรรมและ กรรมอ้อม กริยาพิกรกรรม กริยาที่มีกรรมสามหน่วย กริยารับส่วนเติมเต็ม กริยาหลายหมวดหมู่ บทนี้เป็นการอธิบายประโยคที่เน้นกริยาที่ทำหน้าที่ แต่ละประเภทในประโยค ซึ่งจะส่งต่อเนื้อหาในบทต่อไปที่กล่าวถึงภาคแสดง ในประโยคโดยเน้นที่กริยาเรียง

บทที่ 3 ภาคแสดงซับซ้อน:กริยาเรียง บทนี้อธิบายกริยาเรียง ต้นแบบ กริยาเรียงที่ลดความเป็นต้นแบบ กริยาเรียงซับซ้อน การแบ่งส่วน ภาคแสดงโดยนำเสนอเนื้อหาที่กริยาเรียงในภาษาไทย ทำให้เห็นว่ากริยาเรียง นั้นมีการใช้หรือปรากฏในเห็นในรูปประโยคในส่วนของภาคแสดง

บทที่ 4 กาล การณ์ลักษณะ และทัศนภาวะ บทนี้อธิบายถึงกาล ต่าง ๆ ที่ปรากฏ ได้แก่ กาลอดีต กาลปัจจุบัน กาลอนาคต และกาลประจำ ส่วนการณ์ลักษณะ เป็นการเชื่อมต่อหรือการร้อยเรียง ด้านทัศนภาวะ เกี่ยวกับคำกริยาที่ปรากฏในลักษณะต่างๆ

บทที่ 5 การปฏิเสธ บทนี้อธิบายถึงการปฏิเสธเป็นพหุคูณ โดยมองจากตรรกะเงื่อนไขความจริง (truth-conditional logic) ความแน่นอนเชิงอัตวิสัย (subjective certainty) และวัจนปฏิบัติศาสตร์ เชิงสื่อสาร (communicative pragmatics) สภาวะปริชานของการสื่อสาร เป็นการหยุดความเคลื่อนไหวที่จะเกิดขึ้นและแสดงภววิทยา (ontology) การปฏิเสธและปฏิเสธสัมพันธทางสังคม ขอบเขตของการปฏิเสธ แบบลักษณะ หน่วยคำ-วากยสัมพันธ์ของการปฏิเสธกริยาวลี ความหลากหลายของ

ตัวบ่งปฏิเสธในปริบทไวยากรณ์ การปฏิเสธเชิงเน้นหรือการปฏิเสธนามวลี และการปฏิเสธเชิงวากยสัมพันธ์ เชิงหน่วยคำและเชิงศัพท์

บทที่ 6 การอ้างถึงและความชี้เฉพาะ บทนี้อธิบายถึงการอ้างถึง เป็นคุณสมบัติของค่านามหรือนามวลีในประพจน์ ซึ่งการอ้างถึงมี 2 ประเภท คือ 1) การอ้างถึงได้ (referential) หรือที่ปรากฏจริง และ 2) การอ้างถึงไม่ได้ (non-referential) ความชี้เฉพาะเป็นชนิดย่อยของสภาวะอ้างถึงได้ (referentiality) โดยแบ่งเป็นชี้เฉพาะ (definite) และไม่ชี้เฉพาะ (indefinite) ความสัมพันธ์ระหว่างการอ้างถึงและความชี้เฉพาะ การเข้ารหัสไวยากรณ์การอ้างถึงและความชี้เฉพาะ ซึ่งทั้งการอ้างถึงและความชี้เฉพาะเป็นประเด็นทางวินัยปฏิบัติศาสตร์หรือเป็นความหมายจากการตีความของผู้พูดและผู้ฟังนั่นเอง

บทที่ 7 ส่วนเติมเต็มกริยา บทนี้กล่าวถึงอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของส่วนเติมเต็มกริยาโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กริยาทัศนภาวะ (modality verb) กริยาบ่งกระทำ (manipulation verb) และกริยาการรับรู้ ปริชาณ หรือถ้อยคำ (perception, cognition or utterance verb) การรวมเหตุการณ์ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตรูปหน่วยคำของการแปลงเป็นส่วนเติมเต็มในลักษณะคู่ขนานที่เป็นการรวมความในเชิงอรรถศาสตร์ และวากยสัมพันธ์ระหว่างประโยคหลักและส่วนเติมเต็มกริยา การเข้ารหัสวากยสัมพันธ์ของสหภาพประโยค การกลายเป็นหน่วยไวยากรณ์และสหภาพประโยค

บทที่ 8 ประโยคสัมพัทธ์ บทนี้อธิบายหน้าที่ของประโยคสัมพัทธ์ ที่มีหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์เป็นส่วนขยายค่านามประเภทหนึ่ง และทำหน้าที่ในการสื่อสาร โดยแบ่งเป็นประโยคสัมพัทธ์จำเป็น (restrictive) และประโยค

สัมพัทธ์ไม่จำเป็น (non-restrictive) วากยสัมพันธ์ของประโยคสัมพัทธ์ ซึ่งเป็นมุมมองของการละลายใต้การอ้างถึงร่วมกัน (deletion under co-reference) และปัญหาการคืนคืนการก (case recoverability problem)

บทที่ 9 นามวลี บทนี้อธิบายถึงลักษณะทั่วไปของนามวลี ที่กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานนามวลี โครงสร้างและความซับซ้อน แบบลักษณะลำดับคำ และประเภทส่วนขยายและลำดับคำ ส่วนประกอบเชิงหน้าที่ในนามวลี ซึ่งเป็นเป็น 9 ประเภท ได้แก่ ส่วนกำหนด ส่วนปริมาณ ส่วนอรรถลักษณะ ส่วนคุณสมบัติ ส่วนแฉก ส่วนเหตุการณ์ ส่วนการก ส่วนตัวอย่างและส่วนชี้เฉพาะ นามวลีกระจายส่วน และนามวลีจากการแปลงเป็นนาม

บทที่ 10 ประโยคแปร: วาจกลดการส่งผ่านและกรรมวากย บทนี้อธิบายถึงหน้าที่และประเภทของวากยลดการส่งผ่านเชิงอรรถศาสตร์ และเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์

บทที่ 11 ประโยคแปร: การเจาะเน้นต่าง บทนี้อธิบายถึงประโยคเจาะเน้นต่าง (contrastive-focus clause) ที่เป็นประโยคแปรไปจากประโยคพื้นฐานในการใช้สื่อสารปริบทเฉพาะ ประเภทการเจาะเน้นต่างหน้าที่การสื่อสาร และวากยสัมพันธ์

บทที่ 12 ประโยคแปร: การเป็นหัวเรื่องเด่น บทนี้อธิบายถึงประโยคย้ายส่วนแบบ Y ประโยคหัวเรื่อง-เนื้อความ ประโยคฉลาดส่วนไปซ้าย ประโยคฉลาดส่วนไปขวา ประโยคปรากฏส่วน

บทที่ 13 ประโยคแปร: วัจนกรรมที่ไม่เป็นบอกเล่า บทนี้อธิบายถึงวัจนกรรมถาม (interrogative speech-act) วัจนกรรมบงกระทำ (manipulative speech-act) และความต่อเนื่องของประเภทวัจนกรรม

บทที่ 14 การเกาะเกี่ยวความระหว่งประโยค บทนี้อธิบายถึงแนวคิดพื้นฐานของการเกาะเกี่ยวความ หน้าที่ประโยควิเศษณ์และประโยค ลูกโซ่หรือการเชื่อมต้อมีหน้าที่ในการสื่อความ และวากยสัมพันธ์

เนื้อหาแต่ละบทในหนังสือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้เขียนว่า เพื่อให้ประกอบการเรียนการสอนรายวิชา วชิวิภาคและวากยสัมพันธ์ และหัวข้อคัดสรรทางวชิวิภาคและวากยสัมพันธ์ เมื่อเป็นเช่นนี้เนื้อหาในหนังสือจึงมีการนำเสนอประเด็นที่มีมุมมองค่อนข้างต่างจากหนังสือไวยากรณ์ไทยที่มีอยู่เดิม แม้ว่าจะมีบางประเด็นที่มีลักษณะคล้ายกันก็ตาม การนำเสนอ บางประเด็นนี้นำขึ้นมาเป็นบทหนึ่งในหนังสือซึ่งผู้อ่านควรและ/หรือต้องมีการเชื่อมโยงความรู้(เดิม)ของผู้อ่านเพื่อที่จะเข้าใจเนื้อหาหรือประเด็นที่ ผู้เขียนอธิบาย ไม่ว่าจะเป็นชนิดของคำ โครงสร้างประโยค อรรถศาสตร์ วจนปฏิบัติศาสตร์หรือสัมพันธ์สาร หนังสือนี้จึงเหมาะกับนักวิชาการหรือนักศึกษาที่มีความรู้หรือศาสตร์แขนงต่าง ๆ ทางภาษาศาสตร์เพราะจะ เชื่อมโยงแต่ละบทและทำความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น การแบ่งเนื้อหาใน แต่ละบทได้แสดงให้เห็นลักษณะของไวยากรณ์ที่มี การเปลี่ยนแปลงไปตาม กาลเวลาและตามสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน หนังสือไวยากรณ์ ไทยเชิงสื่อสาร: การวิเคราะห์แนวภาษาศาสตร์หน้าที่นิยมเชิงแบบลักษณ์จึง เป็นตำราไวยากรณ์ไทยอีกเล่มหนึ่งที่มีการมองภาษาไทยในมิติหลายศาสตร์ ด้านภาษาศาสตร์ในแง่มุมที่ทำให้นักวิชาการหรือนักศึกษาได้เห็นมุมมองและ การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ได้อย่างน่าสนใจ

Reference

Unchalee, S. W. (2022). *Communicative Thai grammar: An analysis of the linguistic approach of morphology*. Naresuan University.